

## CAMPI QUI PUGUI!

*Les muralles de Jericó*<sup>1</sup>, de Josuè Fabres

Editorial Liquidació (Barcelona, 1987) 150 pàgines. 900 pessetes (Iva zero)

N.Y. - Barcelona - L'avió que transportava les darreres - perdó, últimes! - novetats literàries catalanes d'aquesta temporada a les llibreries de Manhattan, on cada dia tenen més acceptació - com passava fins fa poc amb el pa amb tomàquet de la Montse Guillén -, va desaparèixer quan volava molt a prop - a la vora - del triangle de les Bermudes. Per tant, he estat una curta temporada òrfena de les parídes més recents dels meus col·legues més joves, fins que no he tornat a casa després d'un vol ben feliç que, si més no per la precaució d'un pilot un pèl supersticiós, ha obviat aquella famosa figura entre geomètrica i geogràfica.

Del Prat he saltat a un taxi carregada com un ruc i he anat a la llibreria Ona, abans de passar per casa, només per recollir el bo i millor que la Conxita Virgili m'havia preparat després que li anunciés la meva visita de l'aeroport estant.

He arribat a casa, i la portera - "Aï, Ofèlia, i que n'ets, de maca"- m'ha fet saber que tenia el pis a punt i sense pols, amb la nevera i el rebost ben plens. He desfet l'equipatge, he obert armaris i penjat vestits - perdó, trajos! -. Finalment, m'he ajagut amb indolència al meu llit preferit, testimoni de tantes nits memorables, disposada a descansar. Abans, però, he buidat la bossa, curulla - farcida o, encara millor, plena - de llibres entre els quals m'ha cridat l'atenció aquest volum de l'Editorial Liquidació, que no em puc estar de comentar pel seu interès en diversos aspectes

Degradació personal - *Les muralles de Jericó* és una novel·la d'un solitari en procés de degradació. Un solitari *malgré lui*, és clar, ja que ho esdevé - s'hi torna, o s'hi converteix - quan se li mor la dona que sempre li havia fet d'escarràs - de minyona -. El tema em plau - m'agrada - des de la primera pàgina. Sóc dona, he militat i milito en el feminisme i comparteixo moltes de les idees més radicals, per més que no he sabut prescindir mai dels homes - pobrets, són tan bufons, vull dir, macos! -. M'estarrufo quan l'homenet en qüestió assisteix amb irritació angoixada i creixent a l'ensorrament implacable de tot un món que s'aguantava per l'acció normal d'una dona que exercia de fàmula, secretària, confident, amant, directora espiritual, repòs del guerrer, etcètera. En definitiva, una maràvia incestuosa i imprescindible, com hauria dit el doctor Roig i Raventós.

Desconcertat en comprovar que a la calaixera, que ha deixat de ser aquella mena d'inestroncable bóta de sant Ferriol, ja no es produeix el repetit miracle dels pans i dels

---

<sup>1</sup> En plena polèmica sobre els registres lingüístics, la meua intervenció pretenia advertir als autors de *Verinosa llengua* que, amb les seves idees originals i gairebé sempre ben fonamentades sobre què és una llengua viva, podien obrir l'aixeta a d'altres de molt menys preparats que no pas ells, i que tiressin al dret i ens trobéssim, com a Galícia, amb un gallec cada dia s'assembla més al castellà, bé que parlat amb accent local.



peixos en forma de camises, mitjons i roba interior, tot net i planxat, que hi apareixia sense solució de continuïtat, l'home no és capaç de trobar una solució pràctica a tots aquests petits problemes domèstics. El desconcert també es produeix pel que fa a la falta de renovació espontània de contingut de la nevera, les bombones de butà, la roba del llit, una bombeta que es fon, les piles del transistor, el sabó de bany, etcètera; o, a la inversa, com s'omplen de quisca - de porqueria, vull dir -, les antigament blanques superfícies de porcellana del lavabo, els voltants dels interruptors, les parets de la cuina; o d'heterogenis continguts, la galleda de les escombraries; de llànties, tots els vestits - els trajos -, de volves o flocs de pols, sota els llits i, tots els racons, de teranyines.

Degradació lingüística - De manera simultània al neguit que el protagonista experimenta en comprovar, astorat - millor dit, espantat -, que la roba s'esfilagarsa - cau feta tires -, que la sola de les sabates es forada o que els electrodomèstics deixen de funcionar l'un darrere l'altre, he tingut ocasió de neguitejar-me - d'inquietar-me - en comprovar com se m'encomana l'ús cada cop menys literari del llenguatge emprat - fet servir, vaja! - per l'autor d'aquesta modernitat, Els editors ho expliquen en una mena de pròleg d'aquests que s'han posat de moda i on, en comptes de comentar les excel·lències o les excremències del text que el sofert lector es proposa de llegir, l'editor, el traductor o el corrector aprofiten l'ocasió per explicar-nos la teoria del seu ofici.

Així, en aquest cas arribem a saber que l'autor, influït al començament de la redacció per la lectura d'aquest prodigi d'anticipació que ha estat - perdó, sigut - *Verinosa llengua* -, es va esforçar, tal com ara faig jo, per substituir qualsevol mot - perdó, paraula - o expressió que pugui ser titllat - perdó, acusat - de *massa* genuí o de poc freqüent per un altre, també correcte però més fàcil d'interpretar pel fet que el seu corresponent en castellà té la mateixa arrel o cadència fonètica...

Segons que segueix explicant l'editor en un to cada cop més joiós - posem-hi satisfet, perquè s'entengui millor -, va arribar a mans de l'autor, quan només havia escrit el cinquanta per cent de la novel·la, la darrera - l'última, més ben dit - meravella especulativa publicada a l'entorn de la llengua: un pamflet que deixa com uns draps bruts els poc iconoclastes que s'havien ocupat anteriorment del tema. Em refereixo, és clar, a *Galdosa llengua* - ni amb el nom no s'han preocupat de ser originals! -, els autors del qual són un parell de xitxarel·los - val més escriure troncos o col·leguis - que en estudiar FP se sentien molt engavanyats - perdó, embarassats o lligats - per tota llei de normativa gramatical i que van veure el cel obert en entrar en contacte amb el documentat text dels carrosses i massa puristes Pericay i Toutain. En trobar la porta oberta per a la desmitificació dels pronoms febles, dels negatius dobles, de les formes de complement directe introduïdes amb preposició, etcètera, es van dir: "A bodes me convides, tio!" i, mancats - perdó, a falta - de la preparació acadèmica d'aquells altres, aquests dos minyons, que tenen *El Víbora* com a sostre de lectura, proposen la supressió de tota mena d'ortodòxies sintàctiques i



ortogràfiques amb un sol límit. Un límit que, naturalment, estableixen just en el punt on arriben els seus migrats - escassos - coneixements. Un límit, doncs, ben limitat, amb perdó.

Degradació moral -Així, *Les muralles de Jericó*, a partir de la pàgina 75, es converteix en una demostració pràctica d'on pot portar aquesta doctrina professada per un grup de joves bàrbars que, afortunadament, s'han introduït en la nostra literatura per salvar-la de l'ensopiment, bé, vaja, de la monotonia o, encara millor, del conyàs o del mal rotllo.

Això coincideix amb el moment en què la degradació del personatge, que fins llavors ha tingut un component més aviat material o físic, arriba a l'esperit. L'abandó que s'ha descrit amb tanta precisió pel que fa a l'erosió del seu aspecte exterior, de la roba, de la casa, arriba a l'interior i es transforma en un abandó moral que l'autor descriu magistralment servint-se d'una prosa cada cop més esquemàtica i barroca: de claveguera. Les incorreccions ortogràfiques s'hi desborden, i el text, sobretot pel que fa a les esses sonores i sordes, sembla dictat per un cèlebre filòsof que reflexiona sobre el futur de tots plegats. Així, no sabem si es tracta d'una *rosa* o d'una *rossa* fins que no arribem a llegir tot el paràgraf. Les *impresions*, les *expresions* i els *disenys* fan costat a les *casses*, els *asses* i les *cosses*. En un dels moments més sublims, el nostre autor escriu: "La dubta no ha sigut lo pitjor, ia que m'he trobat tinguent qu'anar amb cuidado del nostro quarto al pasillo..."

No és el meu costum explicar el final de la novel·la que comento: en aquest cas, tampoc no penso fer excepcions. El que no m'estaré d'aclarir és que l'autor, poc després de portar la seva obra mestra a l'editorial, va posar fi a la seva vida de manera violenta, aneu a saber si ho va fer perquè es creia incapaç de superar-se o perquè ja en tenia prou. L'editor ens explica, polidament - amb pulcritud -, que ha posat tota la cura - em refereixo a l'atenció - del món a reproduir aquesta genial obra postmoderna tal com la va deixar enllestida - vull dir acabada, ho enteneu, oi?- el seu genial autor.

Liberal, comprensiva i oberta a totes les idees, és natural que respecti aquesta decisió tot i la inquietud que he sentit en diversos moments de la lectura. Fins i tot m'he arribat a fer algunes reflexions. Penso que, per més que en circumstàncies excepcionals, *l'assassinat polític és una figura lícita, fins i tot necessària, és difícil saber quan n'hi ha prou*. En casos com el que ens ocupa ¿qui té prou autoritat - efectiva o moral - per saber que s'ha arribat al límit? Des del meu recés als EUA vaig seguir amb indolència les notícies del Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. No n'he llegit encara les conclusions, ni sé si s'han publicat diversos volums que dictaminin sobre el tema que ens ocupa. La pregunta correcta pot ser: qui li posa, el cascavell, al gat?

De moment, tinc a les mans la llista dels llibres més venuts els últims 10 anys. Pel que sembla, si és que no ens volen enganyar, s'emporten les preferències del públic algunes novel·les de Rodoreda i de Pedroló, els contes d'Espriu i els de Calders, els



poemes de Pere Quart i de Martí Pol, tot plegat, textos anteriors a la renovació del llenguatge que se'ns proposa, escrits i corregits amb fidelitat a les normes.

Pel que fa a llibres com aquest tan interessant i polèmic de *Les muralles de Jericó*, no n'hi ha hagut cap que hagi fet soroll llevat - a excepció - del petit mullader en el safareig de gramàtics...

La reflexió continua, i em pregunto si el que allunya el lector normal dels llibres escrits en català és el fet que hagin estat escrits d'una manera o d'una altra, o bé si no és precisament que siguin escrits en català; un factor que es pot atenuar, com ja es comença a notar, certament, si es dedica tota l'atenció deguda a l'ensenyament. Al cap i a la fi, avui hi ha molts vaillets que fan el segon curs d'EGB i que, sense ser massa espavilats, entenen perfectament què vol dir *vaixell*, *esguardar*, *davallar*, o *darrer*, i que un *compte corrent* o un *dubte* són tan masculins com els *senyals d'identitat*.

Carles Riba - Vull expressar la meva ferma convicció que cadascú pot escriure al seu nivell. I tant! I que de la mateixa manera que no es pot demanar la lluna en un cove, no hem de demanar, avui, *àdhucs*, *quelcoms* ni *llurs*. Però tampoc no cal que rebutgem paraules i expressions que han estat vives en qualsevol moment de la nostra vida. ¿Com podem impedir a Carles Riba, per exemple, que ens canti: "Conta'm, Musa, aquell home de gran ardit, que tantíssim errà, després que de Troia el sagrat alcàsser va prendre"? ¿O a Salvador Espriu que ens expliqui: "Tresquem a la sorra agafats pel nas: fèiem ballarugues amb l'ós Nicolau"?

¿Qui és capaç de posar un morrió a Joan Brossa perquè no ens pugui dir a cau d'orella. "Se m'ha adormit un peu. Bella moneda!. Assoto el mar. Ordena un nou eclipsi. La forca del cabell, ¿quin déu l'engendra damunt la nuca?..."?

¿Qui gosaria substituir alguns dels maons de parets tan belles com les que va construir Pere Quart: "Solemnes verdors. Frescors, de peresa en balms on veus llagoteres sospiren: amor! On líquens suporten espasmes lentíssims. On ombres humides aombren els sauris somorts..."?

Ni que sigui de cara a aconseguir una comprensió més àmplia, de cara a l'obtenció d'un llenguatge diguem-ne estàndard, no em sembla oportú suprimir la llibertat de creació a cap escriptor. Si els dos capsigranys de la *Galdosa llengua* es volen expressar a base de repetitius i limitats *jo*, *tio*, *val*, *rotllo*, *marrón*, *moguda*, *alucine*, etcètera, per a ells va el pollastre! Ja s'ho faran! Ja s'ho faran ells, és clar, perquè tothom té dret a recórrer a allò que ha llegit, mamat o inventat. Tinc mal de cap. Llenço *Les muralles de Jericó* per la finestra i em prenc dues aspirines. D'aquí a cinc minuts dormiré, però dormiré malament.